MASARYKOVA UNIVERZITA

Fakulta sociálních studií

Katedra environmentálních studií

Botanický průzkum

Seminární práce do kurzu ENS118 Botanický přehled

Vypracovala: Tereza Halfarová (UČO 397875)

V Brně, 22. dubna 2012

Základní údaje o lokalitě

Pro svůj projekt jsem si vybrala les, který se nachází na jižním svahu nad obcí Ivančice v okrese Brno-venkov. Celá lokalita se nachází jihozápadně od Brna, přibližně 20 km vzdušnou čarou. Oblast patří do katastrálního území Kounické Předměstí, lokalita Nové hory.

Část území je tvořena opuštěnou zahradou, proto se ve výčtu nalezených rostlin objevují také druhy pro les netypické. Dále se na území nachází neobdělávané pole a pruh stráně, pod kterou je od roku 1995 veden plynovod. Území tak nabízí možnost sledovat různá sukcesní stádia.

Charakteristika území

Osu mikroregionu Ivančicko tvoří údolí střední části řeky Jihlavy a do ní přitékající dolní části řek Oslavy a Rokytné.

Reliéf území je charakterizován členitou plochou pahorkatinou, mírně se zvedající k severozápadu. Nadmořská výška území se pohybuje mezi 200 a 320 m n. m.

Základ území tvoří v západní části kyselé ortoruly. Na plošinách převládají neogenní sedimenty – jíly, písky,

štěrky, kryté pleistocenními terasovými štěrkopísky a sprašemi.

Území leží v teplé oblasti (stupeň T4 – nejteplejší v České republice). Na východu území se projevuje srážkový stín Českomoravské vrchoviny a celkově jde o nejsušší území na Moravě. Průměrné roční teploty kolísají od 8,5 do 9,3 °C, srážky se pohybují od 530 do 495 mm ročně. Západní a jihovýchodní větry působí v předjaří silnou větrnou erozi, v létě sucho a bouřky.

Celé území mikroregionu náleží do hlavního povodí řeky Moravy a dílčího povodí řeky Dyje.

Dle biografického členění České republiky patří prakticky celý mikroregion do bioregionu č. 1.23 Jevišovického. Potenciálně se zde vyskytují dubohabřiny, s ostrovy teplomilných doubrav. Ty jsou však v nižších polohách již prakticky nahrazeny akátinami. Na plošinách území převládají agrocenózy – orná půda, sady a vinice.

Na území, které jsem si pro svůj průzkum zvolila, měl mezi vzrostlými stromy opticky největší zastoupení invazívní neofyt trnovník akát. Podrost byl pak plný semenáčků jasanu ztepilého. Hojně zastoupen byl také brslen evropský.

Výčet nalezených druhů stromů včetně semenáčků

1. **Trnovník akát** (*Robinia pseudoacacia*),
   čeleď bobovité (*Fabaceae*)
2. **Jasan ztepilý** (*Fraxinus excelsior*),
   čeleď olivovníkovité (*Oleaceae*)
3. **Brslen evropský** (*Euonymus europaeus*),
   čeleď jesencovité (*Celastraceae*)
4. **Javor mléč** (*Acer platanoides*),
   čeleď mýdelníkovité (*Sapindaceae*)

5. **Ptačí zob obecný** (*Ligustrum vulgare*),
   čeleď olivovníkovité (*Oleaceae*)

6. **Líska obecná** (*Corylus avellana*),
   čeleď lískovité (*Fagaceae*)

7. **Vrba jíva** (*Salix caprea*),
   čeleď vrbovité (*Salicaceae*)

8. **Trnka obecná** (*Prunus spinosa*),
   čeleď růžovité (*Rosaceae*)

9. **Jabloň domácí** (*Malus X domestica*),
   čeleď růžovité (*Rosaceae*)

10. **Hloh obecný** (*Crataegus oxyacantha*),
    čeleď růžovité (*Rosaceae*)

11. **Dřín obecný** (*Cornus mas*),
    čeleď dřínovité (*Cornaceae*)

12. **Slivoň mirabelka** (*Prunus X syriaca*),
    čeleď růžovité (*Rosaceae*)

13. **Slivoň švestka** (*Prunus X domestica*),
    čeleď růžovité (*Rosaceae*)

14. **Růže šípková** (*Rosa canina*),
    čeleď růžovité (*Rosaceae*)

15. **Hrušeň obecná** (*Pyrus X communis*),
    čeleď růžovité (*Rosaceae*)

16. **Třešeň ptačí** (*Prunus X avium*),
    čeleď růžovité (*Rosaceae*)

17. **Lípa malolistá** (*Tilia cordata*),
    čeleď slézovité (*Malvaceae*)

18. **Chmel otáčivý** (*Humulus lupulus*),
    čeleď konopovité (*Cannabaceae*)

19. **Bez černý** (*Sambucus nigra*),
    čeleď zimolezovité (*Caprifoliaceae*)

20. **Červený rybíz** (*Ribes X rubrum*),
    čeleď meruzalkovité (*Grossulariaceae*)

21. **Zimolez obecný** (*Lonicera xylosteum*),
    čeleď zimlezovité (*Caprifoliaceae*)

22. **Svída krvavá** (*Cornus sanguinea*),
čeleď dřínovité (*Cornaceae*)

Výčet nalezených druhů podrostu

1. **Vlaštovičník větší** (*Chelidonium majus*),
čeleď makovité (*Papaveraceae*)

2. **Plicník lékařský** (*Pulmonaria officinalis*),
čeleď brutnákovité (*Boraginaceae*)

3. **Lopuch větší** (*Arctium lappa*),
čeleď hvězdnicovité (*Asteraceae*)

4. **Svízel přítula** (*Galium aparine*),
čeleď mořenovité (*Rubiaceae*)

5. **Kakost smrdutý** (*Geranium robertianum*),
čeleď kakostovité (*Geraniaceae*)

6. **Hluchavka nachová** (*Lamium purpureum*),
čeleď hluchavkovité (*Lamiaceae*)

7. **Jahodník obecný** (*Fragaria X vesca*),
čeleď růžovité (*Rosaceae*)

8. **Kopřiva dvoudomá** (*Urtica dioica*),
čeleď kopřivovité (*Urticaceae*)

9. **Narcis bílý** (*Narcissus poëticus*),
čeleď amarylkovité (*Amarylidaceae*)

10. **Řebříček obecný** (*Achillea millefolium*),
čeleď hvězdnicovité (*Asteraceae*)

11. **Srha laločnatá** (*Dactylis glomerata*),
čeleď lipnicovité (*Poaceae*)

12. **Violka vonná** (*Viola odorata*),
čeleď violkovité (*Violaceae*)

13. **Orsej jarní** (*Ficaria verna*),
čeleď pryskyřníkovité (*Ranunculaceae*)

14. **Lebeda rozkladitá** (*Atriplex patula*),
čeleď laskavcovité (*Amaranthaceae*)

15. **Chrastavec rolní** (*Knautia arvensis*),
čeleď štětkovité (*Dipsacaceae*)

16. **Třtina křovištní** (*Calamagrostis epigeios*),
čeleď lipnicovité (*Poaceae*)

17. **Zploštělec sleziníkový** (Homalia trichomanoides), čeleď sourubkovité (*Neckeraceae*)

18. **Popenec břečťanolistý** (*Glechoma hederacea*), čeleď hluchavkovité (*Lamiaceae*)

Výčet chráněných a ohrožených druhů rostlin

Na zkoumaném území se nachází pouze jeden chráněný druh, a to dřín obecný.

Dřín obecný patří do kategorie C4a – vzácnější taxony vyžadující pozornost – méně ohrožené. Zákon jej řadí mezi druhy ohrožené.

Výčet nepůvodních druhů

Na zkoumaném území se z neofytů nachází pouze trnovník akát (původem ze Severní Ameriky) a narcis bílý (původem ze Středomoří).

Zařazení území podle Katalogu biotopů ČR

K3 Vysoké mezofilní a xerofilní křoviny

Fyziotyp: KR Mezofilní a xerofilní křoviny

Struktura a druhové složení: Husté, často trnité křoviny, vysoké kolem 2-5 metrů, druhově bohaté.

Ekologie: Čerstvě vlhké až suché půdy na různých podkladech na rovinách i svazích všech orientací. Často se jedná například o skalní rozsedliny, přirozené i sekundární lesní pláště na rozhraní se skálami, suchými trávníky či loukami, velmi hojně o meze podél cest a opuštěné louky, pastviny nebo pole.

Rozšíření: Většina území ČR, nejhojněji v teplých a suchých oblastech s mozaikovitou kulturní krajinou na členitějším reliéfu.

Druhová kombinace: Z uvedených druhů bylo na zkoumaném území nalezeno: *Cornus mas*, *Cornus sanguinea*, *Corylus avellana*, *Crataegus oxyacantha*, *Euonymus europaea*, *Fraxinus excelsior*, *Ligustrum vulgare*, *Prunus avium*, *Prunus spinosa*, *Rosa canina*, *Dactylis glomerata*, *Fragaria vesca*, *Galium aparine*, *Geranium robertianum* a *Urtica dioica*.

Trnovník akát – starý akátový porost

Trnovník akát – detail trnu

Trnovník akát – lusk se semínky; vlaštovičník velký

Brslen evropský – semenáčky

Brslen evropský

Javor mléč – semenáček

Jasan ztepilý – vzrostlé stromy

Jasan ztepilý – podrost

Jasan ztepilý – plody (našky)

Dřín obecný

Hloh obecný

Chmel otáčivý

Hrušeň obecná

Hrušeň obecná – listy; líska obecná – samčí květy (jehnědy)

Líska obecná

Vrba jíva – květy (jehnědy)

Lípa srdčitá (vysazeny zřejmě jako památné stromy u božích muk, v dnešní době již opuštěné a značně zdevastované místo)

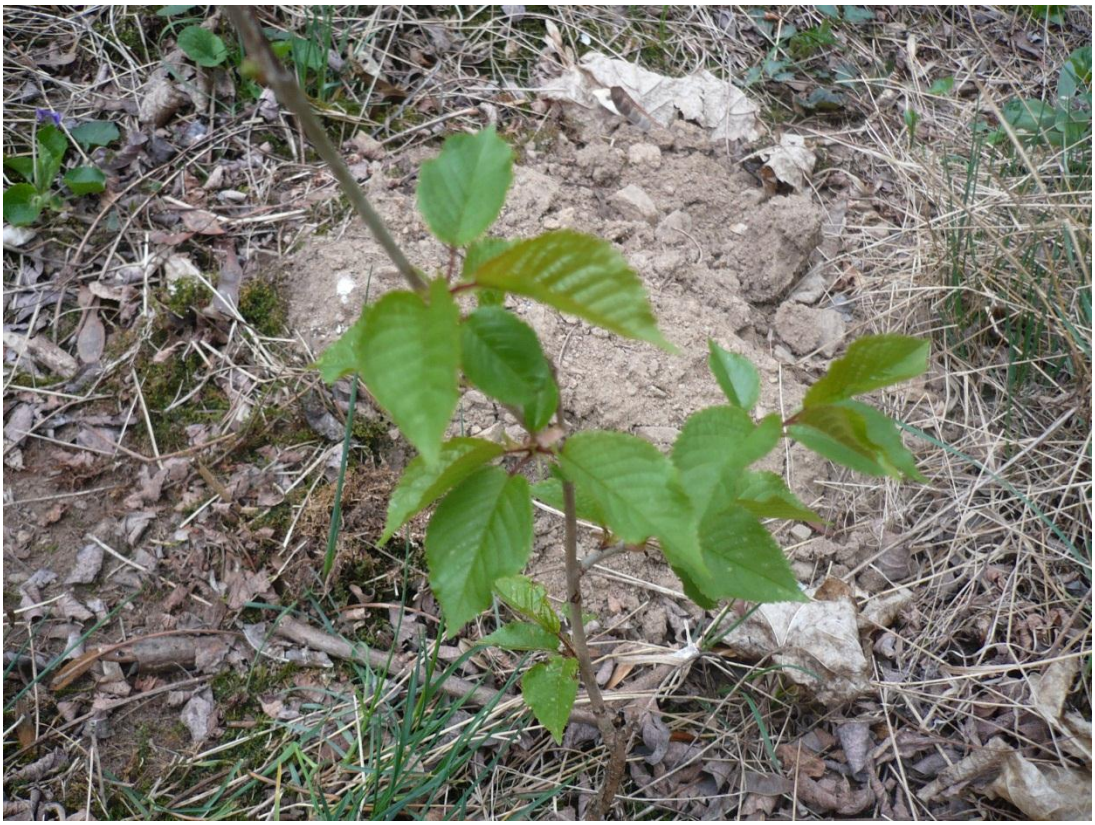

Třešeň ptačí – semenáček

Třešeň ptačí – květ

Bez černý

Ptačí zob obecný – plody

Trnka obecná

Slivoň mirabelka

Červený rybíz

Slivoň švestka

Jabloň domácí; ptačí zob obecný

Zimolez obecný

Svída krvavá

Růže šípková – napadena žlabatkou růžovou (*Diplolepsis rosae*)

Podrost nad plynovodem – trnovník akát, růže šípková, řebříček obecný, chrastavec rolní, srha laločnatá, třtina křovištní; vlevo od cesty kvetoucí třešeň ptačí

Violka vonná; vlaštovičník větší

Hluchavka nachová

Jahodník obecný

Kakost smrdutý

Kopřiva dvoudomá; svízel přítula

Narcis bílý

Plicník lékařský

Lopuch větší

Řebříček obecný

Srha laločnatá; třtina křovištní

Svízel přítula, orsej jarní

Orsej jarní – květ

Lebeda rozkladitá

Chrastavec rolní

Popenec břečťanolistý

Zploštělec sleziníkový

Neobdělávané pole – převážně třtina křovištní a srha laločnatá

Ukázka agrocenózy

Použitá literatura a internetové zdroje

www.mapy.cz

www.wikipedia.cz

www.botany.cz

BOTANY.cz: *Cornus mas L. – dřín jarní* [online]. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: http://botany.cz/cs/cornus-mas/

SMUTNÝ, Ing. Bohumil. *Mikroregion Ivančicko*: *Charakteristiky Mikroregionu Ivančicko* [online]. 2007-01-14 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://mr.ivancice.cz/view.php?cisloclanku=2007010013

CHYTRÝ, Milan. *Katalog biotopů České republiky*: *interpretační příručka k evropským programům Natura 2000 a Smaragd*. Vyd. 1. Editor Milan Chytrý, Tomáš Kučera, Martin Kočí. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s katedrou botaniky Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně a Botanickým ústavem Akademie věd České republiky, 2001, 304 s. ISBN 80-860-6455-7.

RANDUŠKA, Dušan, Ladislav ŠOMŠÁK a Izabela HÁBEROVÁ. *Barevný atlas rostlin*. Bratislava: Obzor, 1986, 640 s. ISBN 65-010-86.